

Neitokakadu – *Nymphicus hollandicus*

Teksti ja kuvat: Ida-Emilia Kaukonen

Australialaista alkuperää oleva neitokakadu on yksi suosituimmista lemmikkinä pidetyistä linnuista, jota voi suositella myös aloittelevalle lintuharrastajalle. Syitä sen suosioon on muun muassa miellyttävä ja veikeä luonne, kesytettävyyys, lukuisat kasvattamiseen innostaneet värimuodot, suhteellisen halpa hinta ja helppohoitoisuus suurempiin papukaijoihin nähden.

Luonnonväritteinen, eli harmaa koiras (vas) ja harmaa naaras (oik).

Vaikka *Nymphicus hollandicus* tunnetaan useampia suomenkielisiä nimiä, joista mainittakoon nymfi ja neitoparakiitti, on sen nykyisin eniten käytetty suomenkielinen nimi neitokakadu.

Neitokakadu on kakadujen heimon pienikokoisin jäsen. Isommista sukulaisistaan se poikkeaa kokonsa lisäksi vartalonsa solakan muodon, pyrstön kiilamaisuuden ja siipien terävämuotoisuuden suhteen.

Neitokakadu on luonteeltaan hyvin lempeä ja säyseä lintu, minkä vuoksi sitä on helppo pitää muidenkin lintujen seurassa. Eri asia on, miten muut linnut suhtautuvat uteliaaseen neitokakaduun. Parasta on tietenkin

aina, että lintu saisi olla oman lajinsa seurassa. Mikäli neitokakadulle pitää tarpeeksi seuraa, se pärjää yksinkin. Kaksi on kuitenkin aina parempi. Omistettaessa useampia neitokakaduja parillinen määrä on aina hyvä, jottei synny mustasukkaisuutta.

Neitokakadu ei missään nimessä ole vain häkkilintu. Se on erittäin taitava lentäjä, joka tarvitsee reilusti liikuntaa, eli mahdollisuuksia lennellä myös häkin ulkopuolella. Muussa tapauksessa sen on saatava käyttöönsä lentohäkki tai vaikkapa oma huone, jossa se voi kohentaa lihaskuntoaan.

Neitokakadu maksaa n. 60-120 euroa. Hintaan vaikuttaa kesyyys, kunto, ostopaikka,

värimuoto ja joissakin tapauksissa sukupuoli, sekä se, onko lintu käsiruokittu. Harvinaiset värit voivat maksaa huomattavasti enemmän.

Ulkonäkö ja sukupuolet

Koko vaihtelee yksilöstä riippuen. Neitokakadun pitäisi kuitenkin olla n. 30 cm pitkä. Pyrstö vie suunnilleen puolet pituudesta. Hyvä tuntomerkki on neitokakadun pään päällä oleva töyhtö, jonka merkitys on toimia tunteiden viestijänä.

Neitokadun sukupuolet ovat luonnonmukaisessa värissä helposti erotettavissa linnun ensimmäisen sulkasadon, joka alkaa suunnilleen 4-6 kuukauden iässä, jälkeen. Koiras on vartaloltaan harmaa. Sen pyrstön alapuoli on kuitenkin hyvin tumma, lähes musta. Lisäksi siivissä on valkea alue, joka näkyy kokonaisuudessaan siiven ollessa auki. Koiraan kasvoilla on keltainen maski, ja sen korvien päällä on punertavanoranssit poskilaikut. Naaraalla sekä maski että poskilaikut ovat harmaammat. Lisäksi sen pyrstön alapuolella on keltaista juovitusta. Kun naaras avaa siipensä, sen sulissa näkyy kellertäviä laikkuja jonoissa. Myös koiraat näyttävät naarailta ennen murrosiän sulkasatoa. Sukupuolet voidaan erottaa toisistaan myös käyttäytymisen perusteella.

Äänet ja käyttäytyminen

Perussääntönä voidaan pitää, että koiraat laulavat monipuolisesti. Naaraiden äänenkäyttö on huomattavasti yksinkertaisempaa ja koostuu lähinnä kirkaisuista ja pienistä vihellyksistä. Poikkeuksia esiintyy kuitenkin yllättävän usein. Koiraan laulu koostuu tavallisesti erilaisista osioista, joita lintu toistaa tietyssä järjestyksessä. Laulu on yksilöllistä, mutta moni koiras ottaa vaikutteita toisilta läheisyydessä eläviltä koirailta.

Koiraiden käyttäytymiseen kuuluu myös mahtailu ja kosiskelu. Soidinlaulua esittäessään ne kohottavat hieman hartioitaan ja erottavat siipiä kyljistään. Laulun yhteydessä esiintyy usein myös tasajalkaa hyppimistä ja nokan tärisyttämistä jotakin pintaa vasten. Kun naaras vastaa kosintoihin myönteisesti, se alkaa aluksi ravata ortta pitkin edestakaisin, kunnes se viimein hieman kumartuu, jotta koiras voisi nousta sen selän päälle. Neitokakadu ei ole paras

mahdollinen laji puhumaan, mutta sen on kuitenkin mahdollista oppia.

Pesiminen

Neitokakadun sanotaan olevan melko helppo, kun puhutaan pesittämisestä. Se on sukukypsä jo alle vuoden ikäisenä, mutta tämä ei tarkoita, että se olisi valmis vanhemmuuteen. Yleisesti sanotaan, ettei alle kaksivuotiaista lintua pitäisi pesittää. Alimillaankin naaraan on oltava puolitoista vuotta ja koiraan yli vuoden. Tämä perustuu siihen, ettei nuoren linnun kärsivällisyys aina riitä munien ja poikasten hoivaamiseen. Vilkkaalla neitokakadulla olisi siihen aikaan niin paljon muutakin hämmästellettävää. Lisäksi naaraan vartalo ei vielä välttämättä kestä munien tuottamisen rasitusta. Pesitettävän parin on oltava niin henkisesti kuin fyysisesti hyvässä kunnossa.

Kolmiviikkoinen poikanen

Koska neitokakadu on kolopesijä, se tarvitsee pöntön, jonka pohjan mitat saisivat olla vähintään 25cmX25cm. Korkeuden on hyvä olla 35-40 cm. Pöntön pohjalle laitetaan 10-15 cm esimerkiksi jyräjölle soveltuvaa purua. Tehdessään pesää neitokakadut kuopivat ja järjestelevät purut oman tahtonsa mukaan, voiden viskellä osan ulos. Linnut tarvitsevat myös sisäänkäyntiaukon, jonka halkaisija on n. 7 cm. Ne munivat pönttöön 3-6 munaa, joita kumpikin vanhemmista hautoo tavallisesti 20:n päivän tienoille, yleensä koiras päivisin ja naaras öisin.

Neitokakadut ovat osaksi yksiavioisia. Mikäli niillä on kumppani tarjolla, ne tavallisesti pysyttelevät sen kanssa. Tilanteesta riippuen ne kuitenkin ottavat erittäin helposti myös uuden kumppanin.

Lutino ja keltaposki-harlekiini-helmiäinen.

Lyhyesti väreistä

Neitokakadusta ei ole olemassa rotuja, eikä mikään muu laji kuulu samaan sukuun. Sen sijaan siitä on syntynyt mutaatioiden tuloksena erilaisia värimuotoja. Värien englanninkieliset nimet vaihtelevat mantereittain. Tällä hetkellä Suomessa tavataan lähinnä lutinoa, kanelia, helmiäistä, harlekiinia, valkokasvoa sekä luonnonmukaista värystä, eli harmaata. Muutamia yksilöitä löytyy myös resessiivejä hopeita, sukupuoleen kytkeytyneitä keltaposkia, sekä dominoivia hopeita, joista viimeisinä mainitut ovat ensimmäisen kerran lisääntyneet onnistuneesti Suomessa vuonna 2007.

Värejä tulee jatkuvasti lisää ympäri maailmaa, eikä tarkkaa määrää tiedetä. Arviolta värejä on jopa yli kaksikymmentä. Värejä koskee jonkin verran sääntöjä siitä, mitä voi yhdistää keskenään ja mitä ei ehdottomasti tule yhdistää. Pesittäjän ja erityisesti kasvattajan tulee siksi ottaa selvää perustietojen lisäksi myös värimuodoista, osatakseen välttää toisilleen haitallisten värien yhdistämisen.

Kaneli (engl. cinnamon) muistuttaa paljolti luonnossa esiintyvää harmaata värystä, mutta on selkeästi vaaleampi ja ruskeamman sävyinen. Kanelin sukupuolet erotetaan kuten harmaalla, mutta naaraiden kasvot voivat olla hieman kirkkaammat harmaaseen naaraaseen verrattuna. Kanelin yhdistämistä lutinoväriin ei pidetä suositeltavana, sillä kaneli loistaa usein valkean

lutinoväriin läpi, aikaansaaden likaisen oloisen asun. Ulkomailla tällaisia lintuja ei katsota aina päteviksi näyttelyihin, joskin tällaisille linnuille on olemassa myös omia sarjoja. Jotkut kasvattajat kutsuvatkin näitä vahvasti kanelia lävitseen vuodattavia lutinoja nimellä "lavender wing", laventelisippi.

Lutino (engl. lutino) on vartaloltaan valkoinen tai vaaleankellertävä lintu, jolla on keltainen maski ja punaiset posket sukupuolesta riippumatta. Naarailla voi olla vaalean pyrstönsä alla voimakkaamman keltainen juovitus ja siipisulissa naaraille ominaiset laikut, mutta aina ne eivät ole nähtävissä tai voidaan erottaa vain valoa vasten. Lutinon silmät ovat punaiset, mutta linnun vanhentuessa ne voivat muuttua tummemmiksi. Tämä värimuoto on aina ollut yksi suosituimmista. Sitä ei kuitenkaan tule sekoittaa albiinon - kuten monet tekevät -, joka on todellisuudessa valkokasvovärystä ja lutinoa samanaikaisesti visuaalisesti ilmentävä lintu, eli valkokasvo-lutino. Kahta lutinoa ei tule yhdistää, sillä alussa lutinon jalostuksessa käytettiin niin paljon sisäsiitosta, että tuon ajan haitat yltyivät vielä tähänkin päivään, tuottaen monille linnuille esimerkiksi pienen kaljun läiskän töyhdon taakse.

Lutino-harlekiini-helmiäinen, valkokasvo-dominoiva hopea, harmaa ja keltaposki-harlekiini-helmiäinen.

Helmiäinen (engl. pearl), josta voidaan käyttää myös nimeä helmi, on myös melko radikaalisti muuttunut. Sen sulat eivät ole väriltään tasaiset, vaan niissä on symmetriaa hakeva kuvio, joka koostuu harmaasta ja vaaleasta osasta. Näin lintu näyttää pitimäisellä laikutuksella koristellulta. Tämä kuvio katoaa koirailta niiden aikuistessa, suunnilleen ensimmäisen sulkasadon aikana, puolen vuoden iässä. Jotkin värit,

kuten harlekiini, hidastuttavat helmiäiskuvioidin häviämistä. Helmiäisnaaraan kasvomaski voi olla huomattavan kirkas harmaaseen naaraaseen verrattuna.

Valkokasvo (engl. whiteface) on monen mielestä yksi kauneimmista ja suosituimmista väreistä. Se muistuttaa muuten normaalia harmaata, mutta kaikki keltaiset ja punaiset sävyt ovat korvautuneet valkoisella, myös naaraan pyrstön keltainen juovitus. Lisäksi sen harmaa vartalo on hieman kylmemmän sävyinen, minkä vuoksi siitä kuuluu joskus myös käytettävän englanninkielistä nimitystä charcoal, "puuhiili". Valkokasvo on resessiivisti periytyvä väri, joten suositellaan, että pesitettäessä käytettäisiin paria, joista toinen olisi näkyvästi valkokasvo (homotsygootti) ja toinen kantaisi valkokasvoa piilevänä tekijänä (heterotsygootti). Ehdoton tämä sääntö ei kuitenkaan ole, mikäli parin osapuolilla on hyvät ominaisuudet.

Harlekiini (engl. pied) näkyy linnussa epä-säännöllisenä kuviointina. Jotkut harmaat osat sen sulkapeitteessä ovat korvautuneet valkoisella tai vaalean kellertävällä. Harlekiini on siis yhtä kuin kirjava. Harlekiinin sukupuolia voi olla vaikea erottaa, koska niin koiraalla kuin naaraallakin voi olla harmaata kasvoissaan tai päinvastoin kellertävää. Raidat eivät myöskään aina pysy naarailla.

Dominoiva hopea (engl. dominant silver) tunnetaan myös nimellä vallitseva hopea. Nimensä mukaan tämä hopea periytyy dominoivasti, eli riittää, että vain toisella vanhemmista on hopeatekijä. Dominoivasta hopeasta esiintyy kahta erinäköistä versiota. Lintu, jolla on yksi hopeatekijä (engl. single factor), on normaalia harmaata vaaleampi, tummaraajainen lintu, jonka sulissa on marmorimainen kuviointi, jonka voimakkuus vaihtelee yksilö- ja linjakohtaisesti. Huomattavaa on, että naaraat jäävät yleensä normaalia harmaata muistuttaviksi ja niistä voi olla hyvin vaikea nähdä hopeaväriyksen olemassaoloa!. Koiraat vaalenevat jopa viidestä kuuteen vuoteen jokaisella sulkasadollaan, joten lopullisen sävyn näkeminen vie aikaa. Lintu, jolla on kaksi hopeatekijää (engl. double factor), on ikään kuin kaksin verroin yksinkertaista tekijää vaaleampi, eikä marmorointi ole yhtä voimakas. Kaksinkertaisen tekijän hopeat ovat

Valkokasvo-dominoiva hopea (single factor)

harvinaisempia ja siksi maksavat usein enemmän.

Resessiivi hopea (engl. recessive silver) tunnetaan myös nimellä väistyvä hopea. Tämä vaalea, hopeanharmaa väriä on helppo tunnistaa punaisista silmistään jo kuoriutumisen aikana. Aikuisen linnun raajat ja nokka ovat vaaleanpunaiset. Kuten monia muitakin resessiivisti periytyviä värimuotoja, oli myös resessiiviä hopeaa alussa vaikea saada lisääntymään. Nykyisiä kantoja kuitenkin pesitetään myös onnistuneesti.

Sukupuolisidonnainen keltaposki

(engl. Sex-linked yellow cheek)
Viehättävän näköinen väri, jonka selkein tunnusmerkki on, että poskilaikku on punaisen sijaan kullankeltainen. Keltaposki on uudemmissa väreistä terveimmistä päästä, joskin naaraiden pesimäkyvykkyys on huomattu joissakin tapauksissa olevan epävarmempi. Keltaposkea ei tule yhdistää valkokasvon tai muiden kasvojen väriin vaikuttavien värimuotojen kanssa, sillä valkokasvo hävittäisi keltaisen värin ja tuottaisi vain valkokasvolta näyttävän linnun. Keltaposkia löytyy myös dominoivasti periytyvänä versiona, mutta tällaisia lintuja ei tietävästi ole vielä Suomessa.

Muita värejä ovat kellanruskea, oliivi, pastellikasvo, platina, hopea spangle, länsirannikonhopea, pastellinhopea, dominoiva keltaposki, sekä erityisen uusina ja harvinaisina väreinä kultaposki ja mustakasvo.

Ravinto

Neitokakadujen luonnolliseen ravintoon

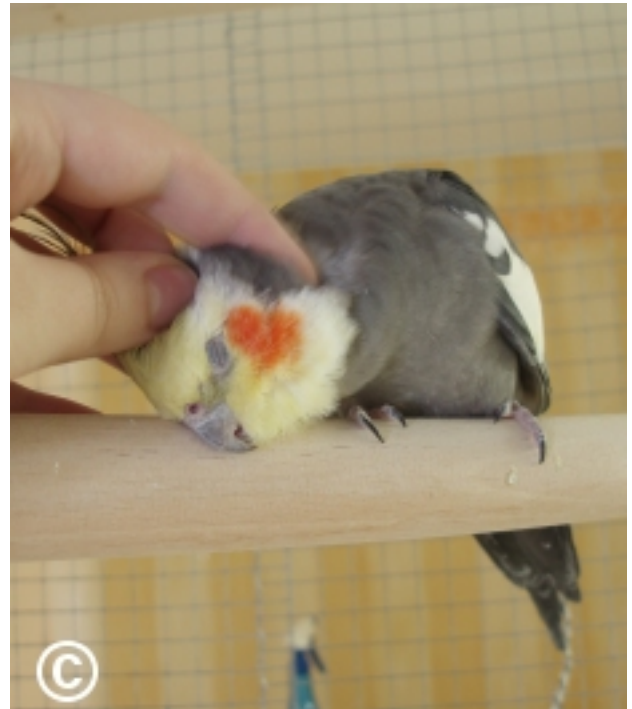
kuuluu muun muassa marjat ja erilaiset siemenet. Lemmikille on kuitenkin harvoin pelkän siemenravinnon avulla mahdollista tarjota sille tarpeeksi monipuolinen ruokavalio.

Eläinkaupoissa myydään parakiitin siemenseosta, joka on tarkoitettu neitokakadun kaltaisille lajeille. Siemenseoksessa on otettava huomioon, ettei se sisällä jotakin siementä liikaa. Esim. auringonkukkaa saa ja on oikeastaan ihan hyväkin olla mukana hieman, mutta erityisen auringonkukkarikaista sekoituksista kannattaa liiat määrät karsia pois.

Myös neitokakaduille kelpaavat pelletit, joskin lajin tapa nirsoilla voi saada pelletteihin totuttamisen kestämään hieman kauemmin mitä jollakin muulla lajilla. Monissa pelleteissä on myös neitokakadun lajitarpeisiin nähden liikaa proteiinia.

Pellettien ja siementen lisäksi tarjolle on annettava myös tuoreruokaa. Erilaiset vihannekset, juurekset, marjat ja hedelmät tekevät oman osansa ruokavalion monipuolistamisessa. Silloin tällöin voidaan tarjoilla myös spagettia ja vaikkapa kananmunaa, jotka moni neitokakadu syö hyvällä halulla. Muistettava on, että pasta ei itsessään ole erityisen terveellistä ravintoa, mutta se on

helppo keino saada nirso neitokakadu syömään esimerkiksi vitamiini- tai lääkekuuri läpi, ripottamalla lisäaine pastan päälle.

Neitokakadukoiras Becky rapsutettavana.

Lisää tietoa neitokakaduista:
www.neitokakadut.com